

Handläggare
Ewa Jungstedt Pilestål

Telefon: 0850820581

Till
Enskede-Årsta-Vantörs
stadsdelsnämnd 2024-04-18

Underlag för budget 2025 med inriktning 2026 och 2027 för Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

1. Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner underlag för budget 2025 med inriktning 2026 och 2027 för Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd.
2. Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd överlämnar förslaget till kommunstyrelsen för fortsatt beredning.

Sammanfattning

Enligt stadsledningskontorets anvisningar för Underlag för budget 2025 med inriktning för 2026 och 2027 ska nämnderna beskriva och analysera de kommande årens utveckling och konsekvenserna för staden. Utvecklingsbehov och strategiska prioriteringar ska redovisas. Satsningarna ska vara kopplade till nämndens kärnverksamhet, uppföljningsbara och ha beaktat direktiven till alla nämnder och bolag. Vidare ska lokala utvecklingsbehov för att främja hållbarhet och motverka stadens socioekonomiska segregation redovisas.

Förvaltningen redovisar strategiska och prioriterade frågor med fokus på frågor och faktorer som bedöms ha störst påverkan på verksamhetens utveckling och ekonomi under perioden. Utgångspunkter är befolkningsutvecklingen, konsekvenser utifrån den pågående inflationen, andra omvärldsfaktorer samt förändringar i den egna verksamheten.

Bakgrund

Enligt kommunallagen ska stadens budget innehålla en plan för ekonomin för en period om tre år. Den plan som nu är aktuell att ta ställning till omfattar åren 2025 – 2027 och är underlag i arbetet med stadens budget för 2025. Planen ska lyfta strategiskt viktiga utvecklingsområden och utmaningar inför framtiden.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av Administrativa avdelningen i samverkan med övriga avdelningar inom förvaltningen. Ärendet har behandlats i facklig samverkan den 10 april 2024. Nämndens pensionärsråd har också haft möjlighet att lämna synpunkter på ärendet.

Innehållsförteckning

1 Utvecklingsbehov och strategiska prioriteringar	5
2 Nämndens verksamhetsområde	9
2.1 Förskoleverksamhet.....	10
2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid.....	11
2.3 Äldreomsorg	12
2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	13
2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri.....	15
2.6 Stadsmiljöverksamhet.....	18
2.7 Ekonomiskt bistånd	20
2.8 Arbetsmarknadsåtgärder	20
2.9 Övrigt.....	21
3 Sammanfattande ekonomisk analys	23
3.1 Drift	24
3.2 Investeringar	27
3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt)	28
4 Lokalförsörjningsplan.....	28
4.1 Sammanfattning.....	28
4.2 Planeringsförutsättningar.....	29
4.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling.....	29
4.4 Samverkan	30
4.5 Lokalplanering - ej pedagogisk verksamhet.....	30
4.5.1 Summerande analys av nuläge samt framtida planering.....	30
4.5.2 Nuläge 31 januari 2024	30
4.5.3 Planering av lokaler för år 2025-2032 (första planeringsperioden)	30
4.5.4 Planering för lokaler år 2033-2045 (andra planeringsperioden)	31
4.6 Lokalplanering - pedagogisk verksamhet.....	31
4.6.1 Summerande analys av nuläge samt framtida planering.....	31
4.6.2 Nuläge 31 januari 2024	32
4.6.3 Planering av lokaler för år 2025-2032 (första planeringsperioden)	33
4.6.4 Planering av lokaler för år 2033-2045 (andra planeringsperioden)	33

4.7	Övrig information	34
4.7.1	Särskild redovisning av vissa lokalprojekt.....	34
4.7.2	Fördjupad anvisning för idrottsnämnden	34
4.7.3	Statusredovisning av avveckling/omstrukturering	34
4.7.4	Sammanställning över socialnämndens gemensamma ärenden med stadsdelsnämnderna.....	34
4.8	Kontaktinformation	34
5	Övriga redovisningar	34

Bilagor

Bilaga 1: Sdn 14

Bilaga 2: Klimatinvesteringar-2025-2027

Bilaga 3: Vatteninvesteringar-2025-2027

Bilaga 4: Investeringsönskemål 2025-2027

Bilaga 5: Regional boendeplan för äldre 2025 med utblick mot 2025, Region östra söderort

*Bilaga 6: Boendeplan för särskilt boende för personer med funktionsnedsättning enligt LSS
och SoL 2024-2034*

1 Utvecklingsbehov och strategiska prioriteringar

Vid identifiering av utvecklingsbehov och strategiska prioriteringar har förvaltningen beaktat stadens vision, kommunfullmäktiges inriktningsmål, direktiv till samtliga nämnder och bolagsstyrelser samt stadsdelsförvaltningens lokala förutsättningar. De lokala prioriterade områdena i Enskede-Årsta-Vantör sammanfattas i nedan bild.

Nedan beskrivs områden med behov av utvecklade processer och samverkan samt lokala utvecklingsbehov för att främja hållbarhet och motverka socioekonomisk segregation.

Ett hållbart arbetsliv

Förvaltningen fortsätter arbeta strategiskt för att vara en attraktiv arbetsgivare. Implementering av friskfaktorer för att uppnå hälsofrämjande arbetsplatser fortsätter utvecklas i samverkan med skyddsombud och kommer att spridas i hela organisationen. Den positiva trenden med en sjunkande sjukfrånvaro förväntas fortsätta.

Förvaltningen strävar efter att öka andelen heltidsanställningar och minska antalet arbetade timmar utförda av timavlönad personal. Det är en utmaning inom verksamheter som är schemalagda dygnet runt. I nuläget utvecklas det arbetet inom ramen för avdelningarnas olika bemanningsstrategier. Det är ett långsiktigt arbete för att öka flexibilitet i arbetssätt, skapa attraktiva scheman och undersöka olika lösningar där till exempel resursteam används i större utsträckning. Sannolikheten är stor att en omställning till fler heltidsanställningar innebär ökade kostnader.

Ledarskap och medarbetarskap

Implementering av den stadsgemensamma riktlinjen för chefsstruktur kommer att vara prioriterad. En enhetlig chefsstruktur med ett välavvägt antal medarbetare per chef och ett

tydligt mandat kopplat till personal, verksamhet och ekonomi skapar goda förutsättningar att bedriva ett nära och tillitsbaserat ledarskap, även om det initialt kan leda till viss ökad personalomsättning. Många arbetsplatser på förvaltningen är kvinnodominerade med stora personalgrupper. Färre medarbetare per chef förväntas till en början innebära ökade kostnader, men kan på längre sikt bidra till kostnadsneutralitet genom bättre arbetsmiljö, lägre sjukfrånvaro och ökad jämställdhet.

Kompetensförsörjning

Nära 30 procent av förvaltningens tillsvidareanställda medarbetare befinner sig i ålderskategorin 50-59 år, följt av ålderskategorin 40-49 år där 26 procent befinner sig. Bland undersköterskor och vårdbiträden är nästan en fjärdedel 60 år eller äldre. Att utveckla och behålla befintliga medarbetare men också att kunna attrahera och rekrytera nya medarbetare kommer vara av stor vikt för att kunna möta befintliga och framtida kompetensutmaningar.

Det är hög konkurrens om socionomer, vilket innebär att arbetet för socialsekreterares arbetssituation och uppföljning kring deras arbetsmiljö är betydelsefullt. Förvaltningen arbetar utifrån handlingsplanen för en hållbar arbetssituation inom socialtjänsten.

Förvaltningen arbetar aktivt med kompetensförsörjningsplaner och behöver utveckla arbetet med successionsplanering. Att fortsätta bedriva verksamhet med hög kvalitet i ett komplext och föränderligt samhälle ställer stora krav på samtliga anställda. Förvaltningen ser ett stort behov av att fortsätta rusta medarbetare och chefer och ge förutsättningar i form av god arbetsmiljö, trygghet och säkerhet i myndighetsutövandet, ett nära ledarskap och god tillgång till stöd i olika former. Förvaltningen ser även framöver behov av kontinuerlig och behovsanpassad kompetensutveckling till chefer och medarbetare.

Förvaltningen kommer fortsätta att utveckla nämndens kvalitetsledningssystem för att tydliggöra processer och ansvarsfördelning mellan funktioner och verksamheter, Syftet är att ge stöd till chefer och medarbetare att introduceras till och utföra arbetsuppgifter på ett effektivt och likvärdigt sätt som leder till hög kvalitet för invånarna.

Ny socialtjänstlag

En ny socialtjänstlag planeras träda i kraft 2025. Den ställer bland annat större krav på tidiga och förebyggande samt jämlika och jämställda insatser, tydligare barnrätts- och tillgänglighetsperspektiv samt att socialtjänstens arbete ska vila på beprövad erfarenhet och evidens. Fler insatser ska erbjudas utan föregående utredning och bedömning. Omställningen behöver beakta organisatoriska och ekonomiska aspekter. Det kan också krävas nya sätt att organisera arbetet framåt för att resurser ska räcka till. Arbetet kring omställningen har inletts.

God och nära vård

Arbetet med god och nära vård ska utvecklas utifrån den stadsövergripande handlingsplanen parallellt med omställning av socialtjänsten. Det kommer att krävas mer tvärprofessionella arbetsformer och samlokalisering av resurser för att klara välfärden, och insatser behöver tillgängliggöras och anpassas. Förvaltningen behöver kartlägga de behov av utveckling och samarbeten som är kopplade till god och nära vård för att planera genomförandet av omställningen. En utmaning för omställningen är samverkan med regionen och att få de samverkansöverenskommelser som finns att fungera i praktiken. För att uppnå en god och

nära vård anser förvaltningen att hemsjukvården bör kommunaliseras.

Barnrätt

För ett framgångsrikt arbete med barns rättigheter behöver systematik, samverkan, kunskap och barns inflytande prioriteras de kommande åren. Förvaltningens barnrättssamordnare leder och utvecklar arbetet med stöd av ett internt barnombuds nätverk.

För att öka likvärdigheten för barn i stadsdelsområdet ska en handlingsplan med tillhörande aktivitetslista för arbetet med barns rättigheter implementeras.

Samverkan är nödvändigt för att skapa en gemensam barnsyn och förutsättningar för att alla barn ska få tillgång till sina rättigheter. Olika samverkansmodeller kommer tas fram. Förvaltningen kommer även att sprida kunskap om barnkonventionen till medarbetare, barn och vårdnadshavare. För att öka möjligheterna för barns delaktighet planerar förvaltningen att utveckla forum för delaktighet och inflytande.

Trygghetsskapande arbete

Förvaltningen ser utmaningar med att involvera näringslivet i trygghetsarbetet i större utsträckning. Lokala centrumägare och företagare samt stadens egna verksamheter efterfrågar alltmer stöd för att mota bort kriminalitet, öppen användning av narkotika, hantera störande ungdomsgång, stoppa snatterier etcetera, både på öppna platser och i olika lokaler. I de flesta stadsdelar finns ett lokalt centrum eller näringsidkare. Stadens näringslivspolicy och trygghetsprogram betonar vikten av trygga lokala centrum, och extra fokus behövs för att matcha förfrågningar om stöd och för att kunna arbeta långsiktigt förebyggande med flera aktörer i samverkan. Stadsdelsområdet har fyra öppna drogsener, varav två är belägna i det utsatta området Hagsätra-Rågsved. Samtidigt som det krävs ökad samverkan och behov av att involvera fler aktörer, så är samverkan resurskrävande. Resurserna bedöms i nuläget vara engagerade till kapacitetsgräns. En annan utmaning som skulle kunna angripas i ett samlat trygghets- och näringslivsperspektiv är söderstaden och inte minst arenaområdet.

Det trygghetsskapande arbetet i den fysiska miljön är fortsatt prioriterat och innebär både snabba driftåtgärder som till exempel slyröjningar och större investeringar i trygghetsskapande syfte.

Säkerhet och beredskap

Säkerhetsläget i omvärlden och Nato-inträdet kommer ställa ökade krav på totalförsvaret, inklusive stadens och förvaltningens beredskap mot krig och extraordinära händelser, samt förmåga till omställning. Förvaltningen förväntas behöva lägga allt mer resurser för att möta upp detta, parallellt med att stärka upp kunskap och kompetens för både medarbetare och invånare. Arbetet med trygghetspunkter, beredskapslager och den allmänna beredskapen för samhällsviktiga verksamheter, samt eventuellt frivilliga resursgrupper (FRG), förväntas öka de kommande åren. För att kunna möta upp detta skulle förvaltningen behöva tillgång till en egen beredskapsbudget året runt.

Förvaltningen anser även att det behövs tydligare riktlinjer för vad som ryms inom termerna samhällsviktig verksamhet och totalförsvarsviktig verksamhet. Det finns en styrka i att det bedöms likartat över staden så att verksamheter, funktioner och tjänster inte skiljer sig åt i allt

för stor utsträckning mellan förvaltningar och bolag.

Förvaltningen kommer fortsätta behöva stärka upp arbetet mot otillåten påverkan, hot och våld för att motverka att medarbetare utsätts, samt bättre kunna bemöta inträffade händelser. Detta riskerar annars att försämma arbetsmiljö och försvåra rekrytering av nya medarbetare till utsatta yrkesroller inom exempelvis socialtjänsten. Förvaltningen ser ett problem med att en alldeles för stor del av inträffade händelser sker i sociala medier som är väldigt svårt att komma åt, samt inte alltid faller under någon brottslig gärning vilket kraftigt försvårar möjligheten att skydda utsatta medarbetare. Lagstiftning och verktyg mot otillåten påverkan, rättshaveristiskt beteende, samt det rättsliga skyddet för medarbetare i offentliga verksamheter skulle därför behöva förstärkas avsevärt, till exempel genom att förvaltningen kan stå som målsägande istället för enskilda medarbetare.

Delaktighet och inflytande

För att öka delaktighet och inflytande behöver förvaltningen involvera invånarna mer i utvecklingen av stadsdelsområdet genom områdesmöten, medborgarförslag, medborgardialoger och medborgarbudgetar.

Arbete mot välfärdsbrott

Välfärdsbrottslighet förväntas vara fortsatt aktuellt de kommande åren. Bakgrundskontroller är i nuläget endast möjligt vid nyanställning av vissa yrkesgrupper samt vid säkerhetsklassning. I annat fall är detta möjligt utifrån intresseavvägning. Många av förvaltningens samhällsviktiga verksamheter arbetar med utbetalningar, ekonomi, utrustning eller avhopparverksamhet och har på olika sätt kontakt med invånare med särskild problematik. Förvaltningen ser därför behov av att utveckla lagstiftningen, tillgängliga verktyg och interna rutiner för att skydda den offentliga förvaltningen och därigenom motverka exempelvis infiltration, korruption och felaktiga utbetalningar. Frågan har således en tydlig koppling till andra arbetsområden så som otillåten påverkan, arbetsmiljö, rekrytering och den civila beredskapen.

För att motverka välfärdsbrott är det viktigt att ta del av all tillgänglig information. Förvaltningen ser det som centralt med ett gemensamt register för föreningsbidrag, IOP och andra liknande bidragsformer för att hindra att bidrag beviljas för samma sak av flera nämnder. Tydliga rutiner vid kontroll och uppföljning av bidrag till föreningar behövs och bör tas fram i samverkan med berörda förvaltningar.

En annan viktig del i arbetet är aktiv avtalsuppföljning, framförallt inom områden där risken för välfärdsbrott är stor, exempelvis lokalvård och välfärdstjänster. Arbetet med avtalsuppföljning behöver stärkas och kräver tydliga rutiner, samordning, kompetens och resurser för att systematiskt kunna arbeta för att säkerställa att det inte förekommer organiserad brottslighet inom upphandlad verksamhet.

Övriga prioriteringar 2025-2027

- Det språkutvecklande arbetet och ökad inskrivningsgrad i förskolan.
- Utveckla de öppna fritidsverksamheterna för barn och unga utifrån Stockholms stads strategi för parklekar och Stockholms stads strategi för fritidsgårdar.
- Få fler barn från underrepresenterade grupper att delta på kollo.

- Öka medarbetarens medicinska kompetens inom äldreomsorgen.
- Utveckla det uppsökande arbetet till äldre för att bryta social isolering.
- Stärka skyddsfaktorer för barn och unga genom tidiga insatser, föräldraskapsstöd och öppna fritidsverksamheter för att förebygga destruktivt beteende.
- Fokusera på skola och hälsa för familjehemsplacerade barn.
- Utveckla arbetet med personer som vill lämna en kriminell livsstil och deras anhöriga.
- Ställa om verksamheten till park- och naturskötsel i egen regi.
- Utveckla arbetsätt och metoder för att fler brukare i långvarigt bidragsberoende och barnfamiljer ska bli självförsörjande.
- Stärka och utveckla det vräkningsförebyggande arbetet och den interna samverkan i ärenden för att fånga upp enskilda och barnfamiljer.
- Stärka samverkan med Regionen, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Jobbtorg för att enskilda ska få arbetslivserfarenhet och närma sig arbetsmarknaden.
- Förstärka samverkan internt mellan enheter och externt med psykiatrin för att kunna möta alltmer komplexa behov.
- Förstärka och utveckla samverkan och arbetsmetoder för personer med samsjuklighet internt och med region och civilsamhälle.
- Arbeta för att fler ungdomar med funktionsnedsättning och med sociala skäl ska erbjudas möjlighet att få feriejobb i stadens regi.

2 Nämndens verksamhetsområde

Demografi

I Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsområde bor det cirka 104 000 invånare (31 december 2022). Inom stadsdelsområdet finns stadsdelarna Bandhagen, Dalen, Enskedefältet, Enskede Gård, Gamla Enskede, Hagsätra, Högdalen, Johanneshov, Rågsved, Stureby, Årsta, Örby och Östberga. Hagsätra-Rågsved är ett av fyra fokusområden i stadens översiktsplan.

Antalet invånare vänta öka med cirka 4 000 fram till 2027 och då uppgå till cirka 108 000.

Befolkningsutveckling i stadsdelsområdet 2025-2027

Ålder	2025			2026			2027		
	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa
0 år	676	639	1 315	697	659	1 356	715	676	1 391
1-5 år	3 040	2 899	5 939	3 032	2 923	5 955	3 053	2 930	5 983
6-15 år	5 928	5 534	11 462	5 897	5 449	11 346	5 909	5 466	11 375
16-19 år	2 359	2 235	4 594	2 359	2 276	4 635	2 345	2 276	4 621
20-24 år	2 635	2 574	5 209	2 729	2 644	5 373	2 843	2 747	5 589
25- 64 år	31 786	31 091	62 877	31 992	31 283	63 275	32 335	31 629	63 964
65-79 år	5 286	5 504	10 790	5 375	5 614	10 989	5 472	5 776	11 247
80-89 år	1 075	1 507	2 582	1 183	1 585	2 768	1 292	1 640	2 931
90- w år	143	451	594	138	427	565	135	424	559
Totalt	52 927	52 435	105 362	53 402	52 860	106 262	54 098	53 564	107 662

Under perioden förväntas inga större förändringar i befolkningsutvecklingen, utom i Bandhagen där befolkningen väntas öka med upp till 23 procent fram till 2026, för att sedan börja avta.

De största stadsutvecklingsprojekten ligger lite längre fram i tiden, bland annat Årstafältet i Östberga och Slakthusområdet i Johanneshov. Eftersom marknaden i nuläget inte är helt stabil, har vissa tidplaner förskjutits och därmed påverkat befolkningsutvecklingen.

2.1 Förskoleverksamhet

Omvärldsfaktorer och utmaningar

De kommande åren förväntas barn som lämnar förskolan vara fler än de som börjar. Tidigare år har barnantalet inte förändrats utifrån prognoserna. Osäkerheten i prognoserna och ett sjunkande barnantal innebär svårigheter att anpassa organisationen tillräckligt snabbt.

Sedan 2023 finns nya skrivningar i skollagen som innebär att kommuner ska informera om förskola samt erbjuda plats i förskola till vissa vårdnadshavare, vars barn inte går i förskola. Kontaktskapande med vårdnadshavare är ett långsiktigt arbete som kommer att kräva resurser. En framgångsfaktor som andra kommuner har sett, är att en så kallad förskolelots söker upp vårdnadshavare i olika offentliga miljöer. Förvaltningen har i nuläget inte den resursen.

Förskoleenheternas deltagande i forskningsprogrammet Hållbar förskola avslutas under 2024. Medverkan bidrar till att möta utmaningarna om hållbarhet i Agenda 2034 och arbetet kommer att fortsätta efter programmets avslut.

Förskolans kompensatoriska uppdrag och att tidigt upptäcka barn i behov av stöd är prioriterat. Avdelning förskola kommer arbeta med barnkonferenser, samverkan med barnavårdscentralen och socialtjänsten samt förstärkt föräldrastöd.

Förvaltningen ser en utmaning med öppna förskolornas lokaler i stadsdelsområdet. En del lokaler är små eller når inte stadens miljökrav, vilket gör att de öppna förskolorna inte kan ta emot alla besökare.

Interna frågor

Förbättrad arbetsmiljö är ett utvecklingsområde där Avdelning förskola bland annat arbetar med genomförandet av *Handlingsplan för förbättrad arbetsmiljö för barnskötare och förskollärare*. Arbetet med frisknärvaro är också av stor vikt.

Inga större behov av rekrytering finns under perioden. På längre sikt väntas ett behov på grund av ökat barnantal och kommande pensionsavgångar.

Det språkutvecklande arbetet i förskolan är en viktig del för barns språkutveckling och fortsatta skolgång. Det finns ett behov av kompetensutveckling inom svenska språket för en del medarbetare, ett pågående arbete som behöver fortsätta.

Införandet av ett nytt systemstöd för stadens pedagogiska verksamheter kommer ta stora resurser i anspråk under de kommande åren. Det kommer bland annat innebära ökade kostnader och behov av utbildningsinsatser.

För att synliggöra och säkerställa att barn i förskola har samma möjligheter, oberoende av

könstillhörighet, ska alla förskoleenheter genomföra en jämställdhetsanalys. Analyserna ska användas som ett underlag för fortsatt utvecklingsarbete.

En stor majoritet bland medarbetarna i förskolan är kvinnor. Det speglar hur det ser ut i samhället i stort; 2021 var cirka 95 procent av de förvärvsarbetande med en förskolläro utbildning kvinnor (SCB).

Prioriteringar 2025-2027

- Stärka arbetet med barnrätt utifrån barnperspektivet, barnrättsperspektivet och barnets perspektiv
- Språkutvecklande arbete
- Tidiga insatser
- Fler barn i förskola
- Utveckla förskolans arbetsmiljö utifrån prioriterade arbetsmiljöområden i syfte att minska sjukfrånvaron samt behålla och rekrytera personal

2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid

Omvärldsfaktorer och utmaningar

Målgruppen för barn-, kultur- och fritidsverksamheterna förväntas öka i vissa stadsdelar och minska i andra stadsdelar under perioden.

För att möta det ökade behovet från barn och unga ska de öppna fritidsverksamheterna fortsätta att utveckla kvaliteten genom *Stockholms stads strategi för parklekar* samt *Stockholms stads strategi för fritidsgårdar*. Barn och unga ska få möjlighet att påverka sin fritidsverksamhet utifrån sina behov och önskemål genom gårdsråd/inflytandeforum.

I socioekonomiskt svaga områden har barn och ungdomar sämre förutsättningar för en organiserad fritidssysselsättning och en meningsfull fritid. De öppna fritidsverksamheterna har därför ett viktigt kompensatoriskt uppdrag att nå ut till de barn och unga som inte har tillgång till en meningsfull fritid. Barn och unga med funktionsnedsättning, flickor och nyanlända har identifierats som särskilt prioriterade målgrupper som de öppna fritidsverksamheterna ska nå.

En utmaning är att motverka destruktiva maskulinitetsnormer bland barn och unga, ett långsiktigt arbete som fritidsgårdar och fältassistenter påbörjat.

Flera förebyggande och främjande verksamheter ligger i socioekonomiskt svaga områden där kriminalitet och utanförskap förekommer. Det är en utmaning för verksamheternas personal då problematiken oftast är mer komplex där fler och nya tvärprofessionella arbetssätt/insatser behövs i samverkan med andra som till exempel skola, socialtjänst, polis och civilsamhället.

De förebyggande verksamheterna upplever svårigheter att nå ut till föräldrar långt från samhället och arbetsmarknad. De har svårt att hitta till öppna förskolan och föräldraskapsstöd, vilket kräver ett särskilt uppsökande arbete.

Förvaltningen ser en utmaning med att erbjuda barn 11-12 år, som inte vill gå på mellanstadieverksamhet men som är för unga för att gå på fritidsgården, en meningsfull fritid

och aktiviteter. Det behövs nya strukturer/arbetsätt för att kunna erbjuda särskilda aktiviteter anpassade till målgruppen, bland annat genom utveckling av parklekarna.

Interna frågor

Det är svårt att rekrytera utbildade fritidsledare, särskilt kvinnor, till fritidsgårdarna. Verksamheterna fortsätter att arbeta för att all personal ska ha likvärdig utbildning och arbetsätt.

Ytterligare en utmaning är arbetsmiljöansvarigt chefskap på obekväma arbetstider för de enhetschefer som har öppna fritidsverksamheter.

Prioriteringar 2025-2027

- Utveckla de öppna fritidsverksamheterna för barn och unga utifrån Stockholms stads strategi för parklekar och Stockholms stads strategi för fritidsgårdar.
- Fortsätta att arbeta med barn och ungas delaktighet och inflytande i de öppna fritidsverksamheterna.
- Fortsätta att arbeta för jämställda fritidsverksamheter med en jämn könsfördelning bland besökare.
- Få fler barn från underrepresenterade grupper att delta på kollo.

2.3 Äldreomsorg

Omvärldsfaktorer och utmaningar

Antalet invånare över 65 år ökar. Fram till år 2050 beräknas behovet av vård och omsorgsboende öka med 66 procent. För att möta framtida behov av omsorg, när antalet äldre ökar och det blir färre personer i arbetsför ålder, behöver omställningen till framtidens äldreomsorg påbörjas. God och nära vård samt nya socialtjänstlagen kommer skapa en riktning i arbetet. Ökade möjligheter för äldre att bo kvar i ordinärt boende behövs, genom en mer specialiserad hemtjänst och tillgång till fler anpassade bostäder. I detta krävs även en ökad digitalisering samt en mer effektiv resursförvaltning. Serviceinsatser som i nuläget utförs bör den enskilde själv ansvara för och hemtjänsten bör gå mot en mer högspecialiserad omvårdnad. Detta skulle lyfta yrkesgruppen undersköterskas status samt skapa en hållbar äldreomsorg över tid.

Det finns ett samband mellan ensamboende och omsorgstagande där ensamboende äldre i betydligt högre utsträckning har äldreomsorg. Stadsdelsområdet har näst högst andel ensamboende bland personer 80 år och äldre i staden. Personer med högre utbildning har i lägre utsträckning omsorg än de med lägre utbildning. Andelen invånare med eftergymnasial utbildning är 56,7 procent, jämfört med stadens snitt på 62,2 procent. Andelen invånare 65 år och äldre med biståndsbedömda insatser är 17,9 procent. För personer 85 år och äldre är siffran 69,5 procent. Båda grupperna ligger högre än stadens genomsnitt. Äldre med komplexa behov blir fler och antalet yngre-äldre med omsorgsbehov ökar.

Den psykiska ohälsan bland äldre är utbredd. I senaste mätningen av folkhälsokollen upplever cirka 24 procent av de äldre i stadsdelsområdet psykisk ohälsa, jämfört med snittet i länet som är cirka 13 procent. Män är särskilt utsatta. För att nå målet om god hälsa och välbefinnande i

Agenda 2030 behöver det riktade uppsökande arbetet vara systematiskt och hälsofrämjande. Regionen behöver också i större utsträckning delta i arbetet i linje med God och nära vård. Fler kvinnor än män deltar i hälsofrämjande aktiviteter för äldre, och därför behöver riktade insatser till män tas fram. Arbetet bidrar till målet om jämställdhet i Agenda 2030.

Brukare kommer att behöva ett mer kvalificerat medicinskt omhändertagande och omvårdnad på särskilda boenden. Därför behöver högkvalificerade korttidsplatser i utvalda vård- och omsorgsboenden inrättas inom staden. Staden bör även på central nivå se över gemensamma satsningar för profilboenden.

Fler processer behöver digitaliseras för att förenkla, effektivisera och kvalitetssäkra verksamheter i staden. Det möjliggör även jämförelser mellan stadsdelsförvaltningar samt säkerställer en likabehandling av stockholmaren. Patientsäkerhetsberättelse och boendepaner bör finnas i ILS. En utmaning är nuvarande digitala system som motverkar en effektiv organisation.

Interna frågor

Uppföljningen av arbetet inom äldreomsorgen behöver utvecklas. Andelen som svarar på Socialstyrelsens brukarundersökning har minskat, samtidigt som andelen som besvaras av enbart annan än den äldre har ökat. Resultatets tillförlitlighet kan därför ifrågasättas. Kvalitetsuppföljning på individnivå betraktas därför som en mer tillförlitlig mätmetod.

Undersköterska blev under 2023 en skyddad yrkestitel och enligt nya regler ska även den fasta omsorgskontakten inom hemtjänsten ha den titeln. Flertalet anställda undersköterskor saknar formell kompetens. Det är en utmaning att rekrytera nya undersköterskor. Yrket behöver bli mer attraktivt för att möta behoven som uppstår i samband med framtida pensionsavgångar. Det är även av största vikt att skapa en central valideringsmodell inom staden för undersköterskor.

Riktlinjerna för biståndshandläggning, kartläggningsinstrument och metodhandledning säkrar jämställda bedömningar och bidrar till målet om jämställdhet i Agenda 2030.

Prioriteringar 2025-2027

- Påbörja arbetet med framtidens äldreomsorg med ökad kvalitet och effektivitet genom nya innovativa arbetssätt och fler digitala lösningar.
- Öka medarbetares medicinska kompetens inom äldreomsorgen.
- Utveckla det uppsökande arbete riktat till äldre i syfte att bryta social isolering samt förebygga fysisk och psykisk ohälsa.
- Utveckla arbetet med att mäta brukares nöjdhet, upplevelse av trygghet samt delaktighet.

2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Omvärldsfaktorer och utmaningar

Livslängden för personer med funktionsnedsättning ökar, vilket medför ett ökat behov av boenden för målgruppen. Att pensionsåldern stiger leder till behov av fler platser i daglig verksamhet. Det är också viktigt att arbeta för en fortsatt meningsfull vardag när målgruppen

blir äldre och daglig verksamhet inte längre är aktuell. Socialstyrelsens slutrapport om kompetensen inom bostad med särskild service visar att den behöver höjas utifrån förändrade behov hos målgrupperna.

Det är en utmaning att verkställa beslut inom befintligt avtal inom lagen om valfrihetssystem (LOV-avtal) för personer med komplexa behov samt samsjuklighet. Det är även en utmaning att verkställa beslut om daglig verksamhet för personer som har behov av individuella insatser. I de fallen behöver förvaltningen hitta andra lösningar som ofta är kostsamma.

En förtätning av staden i kombination med befolkningsökningen medför att personer med behov av bostad med särskild service fortsätter öka vilket leder till ökade kostnader. Organisationen behöver anpassas för att hantera ökningen och behålla hög kvalitet. Bristen på lokaler är en utmaning liksom att det behövs fler utförare av daglig verksamhet inom LOV-avtalet. Det behövs fler arbetsinriktade insatser och nya arbetssätt som leder till arbete för målgruppen.

Personer med funktionsnedsättning har sämre hälsa än andra. Trots lagstiftning som ska främja hälsa finns ojämlikheter. I takt med att samhället digitaliseras ökar risken för ett digitalt utanförskap.

Interna frågor

Förvaltningen behöver stärka arbetet för att brukare ska ha möjligheter till en god hälsa och jämlika levnadsvillkor, bland annat genom digitalisering och jämställdhetsanalyser. Förvaltningen behöver utveckla analysförmågan när det gäller olika undersökningar för att upptäcka och motverka ogrundade skillnader mellan könen i utredning och utförande av insatser. Förvaltningen kommer utveckla arbetet i enlighet med stadens uppdaterade program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2024-2029 i samverkan med funktionshinderrådet.

För att möta brukare med komplexa behov behöver kompetensen hos medarbetarna höjas. Det finns vissa utmaningar i rekrytering av rätt kompetens inom LSS.

Heltid som norm skulle kunna medföra ökade kostnader och överbemanning inom utförarverksamheterna. Det finns behov av ett schemaläggningssystem inom staden för att ge chefer förutsättningar att planera effektiva personalscheman som är anpassade efter verksamhetens behov.

Arbetet för att förebygga hot- och våld är viktigt för att medarbetare ska ha en god arbetsmiljö och för att brukare ska ha en trygg omvårdnad. Kontinuerlig uppföljning av arbetsmiljö, kompetens, arbetssätt och ändamålsenliga lokaler är av stor vikt.

Prioriteringar 2025-2027

- Utveckla kompetensen för att bättre kunna tillgodose komplexa behov.
- Förstärka samverkan internt mellan enheter och externt med psykiatri för att kunna möta alltmer komplexa behov.
- Arbeta för målgruppens rätt till arbete genom att utveckla arbetssätt, insatser och samverkan.
- Prioritera arbetet för möjligheter till en god fysisk och psykisk hälsa för målgruppen.

- Utveckla det digitala användandet och användandet av välfärdsteknik.

2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

Barn och unga

Antalet orosanmälningar om barn och unga har ökat med 47 procent sedan 2019 och handlar oftast om våld, kriminalitet, droganvändning och psykisk ohälsa. Rekrytering av barn och unga in i gängkriminalitet är en aktuell utmaning som påverkar socialtjänstens insatser.

Vuxna missbruk

Antalet personer med samsjuklighet och komplex problematik och antalet LVM-anmälningar ökar. Arbetet med samsjukliga behöver stärkas genom interna samarbeten och förstärkt samarbete med regionen och civilsamhället. Om förslagen i Samsjuklighetsutredningens slutbetänkande genomförs, medför det en betydande omställning för berörda verksamheter.

Socialpsykiatri

Yngre personer med psykisk ohälsa och komplexa behov i kombination med avsaknad av sysselsättning ökar. Samverkan med regionen behöver stärkas för att minska risken för att personer hänvisas runt mellan olika huvudmän och får en försämrad hälsa.

Personer med psykisk funktionsnedsättning har generellt sämre hälsa än andra, och förvaltningen behöver stärka arbetet för att motverka detta.

Gruppboendestäder och stödboenden för personer med psykisk funktionsnedsättning behöver utvecklas. Det är en utmaning att tillgodose behovet av boende för yngre personer inom socialpsykiatri. I väntan på lämpligt boende riskerar den enskilde att placeras i en mindre lämplig boendeform utan rätt stöd, vilket kan påverka den psykiska hälsan negativt. Vidare blir många inom socialpsykiatriens gruppboenden äldre, vilket ställer krav på kunskaper om geriatrik, och på fysisk tillgänglighet i lokaler och boenden.

Nyanlända

Andel nyanlända flyktingar förväntas minska, men det är fortsatt prioriterat att erbjuda samhällsvägledning, bostadsvägledning och andra förebyggande insatser till målgruppen för att ge ökade förutsättningar att kunna etablera sig i samhället.

Hemlöshet

Hemlösheten kan komma att öka för utsatta grupper utifrån inflation, lågkonjunktur och skuldsättning. Ökad hemlöshet väntas medföra ökade kostnader för placeringar på olika boenden. Samsjuklighet skapar behov av stärkt samverkan både internt och externt, liksom behov av en större bredd av boendialternativ.

Bostadsbristen är en fortsatt utmaning för hemlösa. För att bidra till målen om hälsa och välbefinnande samt minskad ojämlikhet i Agenda 2030 behöver förvaltningen fortsätta säkra tillgången på bostäder för särskilt utsatta grupper. För att i högre grad möjliggöra för personer att ta del av det stöd som finns behöver samverkan stärkas internt inom förvaltningen och externt med bostadsbolag, region och civilsamhället.

Utifrån utmaningarna på bostadsmarknaden är det prioriterat att förebygga risken för att invånare blir hemlösa. Både det vråkningsförebyggande arbetet och stödet till barnfamiljer i

osäkra boendeförhållanden behöver stärkas.

Äldre med komplexa behov blir fler och antalet yngre-äldre med behov av stöd ökar. Det behövs fler boendeformer som kan tillgodose målgruppens behov av stöd för missbruk och psykisk ohälsa med kognitiva svårigheter i kombination.

Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck

Få ärenden om unga som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck inkommer till socialtjänsten. De ärenden som inkommer rör både flickor och pojkar och är komplicerade, men förvaltningen har god kompetens kring hedersrelaterat våld och förtryck.

Det är en utmaning att få barn som upplevt våld i nära relation till behandling inom Relationsvårdscentrum sydost eftersom båda vårdnadshavarna behöver godkänna att barnet får stöd.

Förvaltningen har kommit i kontakt med fler våldsutsatta och våldsutövare än tidigare, bland annat till följd av ökad samverkan utifrån Islandsmodellen. Det finns ett fortsatt behov av att nå personer som utsätts för och utövar våld så tidigt som möjligt.

Det är fortsatt viktigt med goda rutiner för att upptäcka våld i ett tidigt skede för att kunna motivera till och ge stöd, både till den som är våldsutsatt och den som utövar våld.

Förvaltningen kommer därför fokusera på att stärka samverkan med polis, informationsspridning samt uppsökande arbete.

Våld mot äldre kan handla om psykiskt, fysiskt, ekonomiskt eller sexuellt våld, hårda tag eller försummelse. Det behövs alternativa boendeformer som ger den äldre skydd från våldet och ger stöd utifrån kognitiva och fysiska nedsättningar.

Omvärldsfaktorer och utmaningar

Samtidigt som utvecklingen går mot en mer förebyggande och tillgänglig socialtjänst, går flera politiska initiativ i en mer kontrollerande och repressiv riktning. En ny socialtjänstlag planeras träda i kraft 2025, och arbetet med god och nära vård ska utvecklas parallellt för en hållbar omställning. Det pågår en rad statliga utredningar som rör barn och unga i kriminalitet, bland annat införandet av ungdomskriminalitetsnämnder. En ökad statlig styrning där polisen och kriminalvården får en mer central roll kan komma att påverka socialtjänstens organisation. Det finns även förslag till ny lagstiftning om att utöka anmälningsskyldigheten vid oro för barn.

Rädslan för socialtjänsten bland vissa grupper är stor och tilliten svag, särskilt i utsatta områden. De senaste årens desinformationskampanjer har börjat få konsekvenser och bli mer påtaglig. Att invånarna har förtroende för socialtjänsten är centralt för att den ska kunna komma in tidigt och arbeta förebyggande. Barn och unga riskerar att lämnas utan det stöd som de behöver om vårdnadshavare tackar nej till insatser för att de saknar förtroende för socialtjänsten. Desinformationskampanjen påverkar även arbetsmiljön för medarbetarna negativt.

Det finns omfattande kriminalitet och fyra öppna drogscener i stadsdelsområdet, vilket medför ökad oro bland invånare. En ny trend är att polisen oftare orosanmäler flickor med ett kriminellt beteende. Flera barn som är aktuella inom socialtjänsten har kriminella mödrar. Det

finns behov av att fortsätta med tidiga insatser för att fånga upp barn i yngre åldrar som visar på ett riskbeteende.

Stockholmsenkäten visar en stor ökning av psykisk ohälsa bland unga, framförallt bland flickor. Ett långsiktigt arbete med riktade insatser behövs för att fånga upp flickor inom den offentliga miljön och digitala arenan.

En utmaning är att barn och ungdomar som placeras utanför hemmet har en mer komplex problematik och fler diagnoser än tidigare. Det är svårare att hitta jour- och familjehem som klarar av de allt mer vårdkrävande barnen.

En förtätning av staden och en växande befolkning kommer ställa högre krav på effektiva verksamheter med nya arbetssätt som bidrar till bästa möjliga resultat för brukarna. Förvaltningen ser ett ökat behov av att följa upp vad olika insatser leder till.

Det ekonomiska läget har lett till en stor ökning av personer som vänder sig till budget- och skuldrådgivningen och ökningen väntas fortsätta. Det är en utmaning att kunna möta det ökade antalet personer som kan komma att uppsöka budget- och skuldrådgivningen för att få stöttning. En annan utmaning är de långa beslutstiderna från till exempel Kronofogden som påverkar klienternas situation.

Behovet av samhällsvägledning bedöms fortsatt vara stort bland invånare som står långt bort från samhället och arbetsmarknad. Medborgarkontoret ska utöka med en kommunalövergripande verksamhet som medför utmaningar, då lokalen inte är tillräckligt stor.

Interna frågor

Stockholms stad, polisen och frivården samverkar i Trefas för att minska det dödliga våldet och för att hjälpa dem som vill hoppa av. Förvaltningen kommer fokusera på att stärka arbetet med att erbjuda stöd för anhöriga till personer med en kriminell livsstil.

Förvaltningen deltar i ett förändringsarbete och har förstärkt familjehemsvården för att kunna rekrytera fler familjehem.

Förvaltningens öppenvård ska arbeta utifrån beprövade eller evidensbaserade insatser. Eftersom det inte finns vetenskaplig grund för alla insatser som utförs för barn och unga får förvaltningen ofta stödja sig på annat underlag, till exempel kunskap om nyttan med insatser från den egna verksamheten utifrån resultat av systematisk uppföljning. Förvaltningen deltar i socialförvaltningens arbete för att hitta evidensbaserade metoder. Staden skulle gemensamt behöva köpa in evidensbaserade metoder.

Det har åter blivit svårare att rekrytera personal med erfarenhet av myndighetsutövning. Stadsdelsområdet är högt belastat med svår social problematik, vilket medför att det blir svårare att behålla personal.

Både medarbetare och chefer behöver ökad kompetens kring kriminalitet. Förvaltningen behöver också erbjuda relevanta utbildningar kring bedömningsinstrumenten SAVRY och iRISK, vilket det finns en plan för under hösten. Vidare kan en ny socialtjänstlag komma att ställa krav på kompetens som förvaltningen saknar idag. Otillåten påverkan blir mer vanligt

och både medarbetare och chefer behöver ha kompetens och vara förberedda kring det.

Välfärdstekniska lösningar och nya arbetssätt som stöds av AI skulle kunna underlätta arbetet och frigöra tid för socialt arbete. Digitaliseringstakten skulle behöva öka för att verksamheter ska kunna nyttja digitaliseringens möjligheter.

Förvaltningen ser på sikt ett rekryteringsbehov av budget- och skuldrådgivare. Det kan bli en utmaning utifrån att det råder brist på budget- och skuldrådgivare samt då målgruppens komplexitet ökar. Det saknas även kompetens om budget- och skuld bland socionomkonsulter, vilket gör det svårt för förvaltningen att ta in konsulter.

Ytterligare en utmaning är svårigheten att rekrytera fältassistenter. Det beror bland annat på obekväma arbetstider, men även de nya reglerna kring dygnsvila vilket gör det svårt att byta pass med varandra.

Prioriteringar 2025-2027

- Fortsätta arbetet kring omställningen till ny socialtjänstlag och God och nära vård.
- Utveckla en sammanhållen och förebyggande socialtjänst som ger rätt insats i tid av rätt profession.
- Stärka skyddsfaktorer för barn och unga genom tidiga insatser, föräldraskapsstöd och öppna fritidsverksamheter för att förebygga destruktivt beteende.
- Fokusera på skola och hälsa för familjehemsplacerade barn.
- Utveckla arbetet med personer som vill lämna en kriminell livsstil och deras anhöriga.
- Förstärka och utveckla samverkan och arbetsmetoder för personer med samsjuklighet internt inom förvaltningen, liksom externt med region och civilsamhälle.
- Utveckla uppföljning av insatser i syfte att erbjuda hög kvalitet.
- Utveckla digitala arbetssätt för att frigöra tid för brukarnära arbete.
- Förstärka arbetet och samverkan för möjligheter till en god fysisk och psykisk hälsa.
- Utveckla tillgängligheten inom samtliga verksamheter.

2.6 Stadsmiljöverksamhet

Omvärldsfaktorer och utmaningar

När stadsdelsområdet förtätas ökar konkurrensen om kvarvarande parker och grönområden och det ökade slitaget ställer höga krav på drift och underhåll. I de olika stadsutvecklingsprojekten kommer ofta förslag om dyra parkanläggningar och flexibla ytor som ska möjliggöra aktiviteter under hela året. Det är viktigt att staden i planeringsarbetet säkerställer att den framtida driften kan utföras inom förvaltningens budgetramar. Det är också viktigt att investeringar på allmän platsmark inte prioriteras bort när exploateringskontorets utgifter i olika projekt ökar, vilket rådande marknadsläge kan bidra till. När exploatering tar parkmark i anspråk behöver kompensationsåtgärder och planerade investeringar genomföras, så att bostadsbyggandet även bidrar till ökade stadskvaliteter. Detta är särskilt viktigt att bevaka i områden där intäkter till staden från markförsäljning är låga. Ett sätt att bidra till ökade kvaliteter är att uppvärdera den fastighetsnära naturmarken och med en större budget möjliggöra utveckling av den.

Kostnadsutvecklingen har resulterat i en väsentligt dyrare parkdrift. Konsekvensen blir hårdare prioriteringar och ett eftersatt underhåll, till exempel av lekplatser och parkvägar.

Under 2023 gjorde idrottsnämnden i samarbete med exploateringsnämnden en utredning om hur Högdalstopparna kan utvecklas till ett attraktivt friluftsområde. Avsaknaden av detaljplan, budget och uppdrag gör att utvecklingen av dessa riskerar att avstanna. Förvaltningen ser gärna att förutsättningar ges för att förverkliga åtminstone en del av förslagen.

Trafikkontoret har utrett och kommit fram till att stadsdelsförvaltningarna ska ansvara för att bekämpa den invasiva arten jätteloka på ytor där de har skötselansvar i stället för trafikkontoret. Eftersom förändringen kommer påverka stadsdelsnämndernas driftbudget väsentligt, bör även medel för uppgiften överföras.

Förvaltningen ska följa trädmålet som innebär att varje nedtaget träd ska ersättas med två i anlagda parker. Förvaltningen har i flera år sökt klimatinvesteringsmedel för att plantera träd, men har ändå inte lyckats nå trädmålet. Det beror bland annat på almsjukan, som innebär att många träd måste tas ner. Det är kostsamt att nå trädmålet.

Förvaltningen utreder och förbereder för park- och naturskötsel i egen regi. Under en omställningsperiod bedömer förvaltningen att nämnden kommer ha utökade driftskostnader för exempelvis dubbla personalkostnader och lokaler.

Förvaltningen förbereder även inför att nedskräpningslagens bestämmelser om källsortering i vissa parker träder i kraft 2026. Klimatinvesteringsmedel har sökts för att placera ut sorteringskärl i sex parker. Staden behöver ha en bra samordning kring implementeringen av lagen.

Förvaltningen skulle vara hjälpt av en lokal handlingsplan för klimatanpassning/skyfall. En sådan plan behöver tas fram i samarbete med Stockholm vatten och avfall och trafikkontoret.

Interna frågor

När flera förvaltningar på kort tid ställer om till egen regi för parkskötsel kommer det att bli konkurrens om utbildad personal. Behovet bedöms inte kunna täckas av parkarbetare som blir friställda hos entreprenörer. Det vore positivt om arbetsmarknadsförvaltningen kunde samarbeta med någon trädgårdsutbildning för att säkra tillgången till kompetent arbetskraft.

Prioriteringar 2025-2027

- Prioritera i driften för att anpassa den till kostnadsutvecklingen.
- Fortsätta arbeta för en trygg och säker stadsmiljö.
- Ställa om verksamheten till park- och naturskötsel i egen regi.
- Verka för en lokal handlingsplan för klimatanpassning/skyfall.
- Vidta åtgärder för en god biologisk mångfald och goda vistelsevärden i parker och grönområden.
- Utveckla formerna för delaktighet i förvaltningens investeringsprojekt.

2.7 Ekonomiskt bistånd

Omvärldsfaktorer och utmaningar

Enligt Socialstyrelsens senaste lägesrapport får allt färre personer ekonomiskt bistånd i Sverige, samtidigt som utmaningar kvarstår utifrån att andelen långvariga biståndstagare ökar. Det vanligaste försörjningshindret är arbetslöshet. Arbetslösheten förutspås öka för att mattas av 2025. Högre arbetslöshet, höjda hyror och ökade elkostnader kan leda till att fler hushåll behöver ekonomiskt bistånd. Med ökad konkurrens om arbete får långtidsarbetslösa än svårare att etablera sig på arbetsmarknaden varpå gruppen med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd kan öka. Även den höjda pensionsåldern leder till att fler personer har behov av ekonomiskt bistånd längre.

Antalet bidragstagare har minskat, men de som är aktuella för ekonomiskt bistånd har mer komplexa behov än tidigare. Det är en utmaning att stödja personer med psykisk ohälsa, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och/eller missbruksproblem. En förstärkt samverkan inom förvaltningen och med externa parter såsom psykiatri, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och jobbtorg är central för att öka möjligheten för målgruppen att uppnå självförsörjning och ökad självständighet.

Interna frågor

Den administrativa belastningen för socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd är hög. Nya digitala arbetsätt skulle kunna frigöra tid till förmån för socialt förändringsarbete. Digitaliseringstakten behöver öka för att verksamheter ska kunna nyttja digitaliseringens möjligheter.

Prioriteringar 2025-2027

- Utveckla arbetsätt och metoder för att fler brukare i långvarigt bidragsberoende och barnfamiljer ska bli självförsörjande.
- Utveckla samverkan med andra huvudmän, såsom psykiatri, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och jobbtorg.
- Stärka och utveckla det vräkningsförebyggande arbetet och den interna samverkan i ärenden för att fånga upp enskilda och barnfamiljer.

2.8 Arbetsmarknadsåtgärder

Omvärldsfaktorer och utmaningar

Nuvarande samhällsekonomiska läge kan komma att leda till ett större behov av arbetsmarknadsinsatser. Arbetsförmedlingen prognostiserar en ökning av arbetslösheten 2024, som sedan minskar 2025. Särskilt utsatta grupper är personer med kort utbildning, nyanlända, utomeuropeiskt födda kvinnor samt personer med funktionsnedsättning. Behovet av att erbjuda arbetsförberedande insatser som en del i ett långsiktigt stöd väntas öka.

För att öka möjligheten för långtidsarbetslösa att etablera sig på arbetsmarknaden ser förvaltningen ett ökat behov av anpassade arbetsmarknadsinsatser och av stärkt samverkan med fler aktörer. Under 2024 utreds om ansvaret för OSA-anställningar ska ligga kvar på stadsdelsnämnderna eller övergå till arbetsmarknadsnämnden.

När fler personer med ekonomiskt bistånd har komplex problematik ökar behoven av arbetsförberedande insatser för att de på sikt ska kunna få en egen försörjning i form av arbete. Den typen av insatser behöver utvecklas för att bidra till målen i Agenda 2030 om god hälsa och välbefinnande samt minskad fattigdom.

För att stötta utrikesfödda kvinnor till en hållbar etablering, deltar Öppna förskolan i SKR:s satsning *Öppen förskola - tillsammans för jobb och integration* under perioden 2023-2025.

Att erbjudas adekvata arbetsmarknadsinsatser i rätt tid är en viktig faktor för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Det är en utmaning att remittera till olika arbetsmarknadsinsatser då det ofta är långa köer, låg kontinuitet och svårt att få en överblick över utbudet av insatser. Förvaltningen ser även en utmaning i det fall OSA-anställningar enbart fortsätter erbjudas inom stadens egna verksamheter då det ställer höga krav på att fungerande arbetssätt utvecklas för att kunna tillhandahålla tillräckligt med OSA-anställningar.

Övergången till arbete eller studier på den ordinarie arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning behöver utvecklas. Det är en utmaning att utveckla verksamheterna så att fler personer ska komma ut i egen försörjning.

Allt fler kontakter med myndigheter sker digitalt, vilket förutsätter digital kompetens. Personer som saknar datavana riskerar att hamna i ett digitalt utanförskap och har svårt att söka arbete på egen hand. Det är en utmaning för staden i stort att utveckla de digitala förutsättningarna för målgruppen.

Interna frågor

Ett ökat behov av arbetsmarknadsinsatser och arbetsförberedande insatser kan innebära att behovet av medarbetare med kompetens inom de områdena ökar. Det är även av vikt att medarbetare har rätt kompetens för att möta och stödja personer med komplex problematik för att de ska kunna erbjudas samordnade insatser utifrån individuella förutsättningar.

Det är en utmaning att utveckla verksamheterna så att fler personer ska komma ut i egen försörjning. Förvaltningen behöver ta fram nya lösningar och arbetssätt, effektiva former för systematisk uppföljning av utförarverksamheterna samt stärka samverkan med andra huvudmän för att fler ska närma sig arbetsmarknaden.

Prioriteringar 2025-2027

- Utveckla arbetssätt och lösningar för att fler ska närma sig arbetsmarknaden.
- Utveckla och öka arbetsförberedande insatser.
- Stärka samverkan med Regionen, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Jobbtorg för att enskilda ska få arbetslivserfarenhet och närma sig arbetsmarknaden.
- Fortsätta erbjuda feriejobb samt arbeta för att fler ungdomar med funktionsnedsättning och med sociala skäl ska erbjudas möjlighet att få feriejobb i stadens regi.

2.9 Övrigt

Miljö och klimat

När ett nytt miljöprogram och en ny klimathandlingsplan har antagits kommer förvaltningens

lokala klimat-och miljöhandlingsplan att uppdateras. Prioriterade områden är minskad energiförbrukning och att implementera vägledningen för hållbar vård och omsorg, där handlingsplanen för hållbar plastanvändning ingår. Handlingsplanen för hållbar plastanvändning antas medföra mer genomtänkta inköp, användning och avfallshantering av plastartiklar.

En ny lag om källsortering i parker större än 2 000 kvm kommer att gälla från 2026, vilket medför behov av fler källsorteringskärl i parkerna. Vidare kommer förvaltningen behöva byta ut armaturer för kompaktlysrör som en följd av att dessa enligt lag ska fasas ut i hela EU.

Förvaltningen saknar medel för sanering av förorenad park- och naturmark och skulle önska att det gick att söka medel för detta.

Innovation och digitalisering

Flera processer behöver digitaliseras för att minska klimatpåverkan, öka informationssäkerheten och bidra till effektivare arbetssätt. Arbetet bör genomföras med stöd och i samverkan med andra förvaltningar och systemansvariga för att förbättra nuvarande system och skapa ökad systemintegration.

För att möta de utmaningar socialtjänsten står inför med ny socialtjänstlag behöver nya arbetsmetoder planeras för. Tekniska hjälpmedel, så som artificiell intelligens (AI), behöver ses över centralt i staden.

För att möta framtida ökat behov av äldreomsorg med kvarboende i ordinärt boende behövs fler innovativa lösningar. Inom innovationscenter testas innovativa lösningar för att ge äldre en tryggare vardag och en ökad möjlighet till delaktighet, självbestämmande och självständighet.

Ett stadsgemensamt digitalt system för att omhänderta synpunkter och klagomål skulle underlätta hantering och analys både på verksamhetsnivå och på aggregerad nivå.

Informationshantering

En kulturförändring, där information ses som en strategisk och kritisk resurs, är viktig kommande år. Det finns stora vinster, både vad gäller effektivitet och kostnader, att samverka och skapa lösningar tillsammans och samverkan behöver därför öka för att tillvarata alla möjligheter. Gemensamma rutiner inom staden är nödvändigt för att säkerställa att information hanteras enhetligt och rättssäkert.

Flertalet processer behöver även utvecklas för att information ska hanteras effektivare och bidra till ökad kvalitet i verksamheterna. Exempelvis behöver staden skapa bättre möjligheter till säker digital kommunikation, en gemensam vägledning om NIS2 och ge stöd i utvecklingen kring AI.

Omvärldsläget medför ett behov av att prioritera incidenthantering och det finns ett stort behov av gemensamma riktlinjer för incidenthantering inom informationssäkerhetsområdet. Normerade informationsklassningar för centrala system bör prioriteras i samverkan med berörda förvaltningar för att effektivisera arbetet och minimera riskerna för säkerhetsbrister.

3 Sammanfattande ekonomisk analys

Nämnden tilldelades 2024 en nettobudget om 2 732,7 mnkr för driftverksamhet och 24,9 mnkr för investeringar. Jämfört med 2023 ökar driftbudgeten med 129,6 mnkr, motsvarande 4,8 procent. Budgeten för investeringar ökar med 0,4 mnkr för 2024. Budgetramarna för 2025 och 2026 antogs av kommunfullmäktige i samband med beslutet om budget 2024. Planerna grundar sig på de prestationer som var aktuella 2023.

Nettokostnaderna ökade med cirka 228,4 mnkr från bokslutet 2022 till bokslutet 2023, motsvarande 8 procent. Under 2023 beviljades nämnden budgetjusteringar om totalt 53,0 mnkr, varav 10,8 mnkr avsåg investeringar. Beviljade prestationsförändringar uppgick till totalt 19,7 mnkr.

Budgetramar			
Anslag (mnkr)	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Kostnader	2 816,3	2 839,7	2 859,5
Drift och underhåll	2 791,0	2 814,4	2 834,2
Avskrivningar	20,3	20,3	20,3
Internräntor	5,0	5,0	5,0
Intäkter	83,6	83,6	83,6
Netto	2 732,7	2 756,1	2 775,9

I förvaltningen arbetar cirka 2 200 tillsvidareanställda och dess kostnader utgör cirka 28 procent av nämndens bruttokostnader. Kostnader för övrig personal utgör cirka 9 procent av bruttokostnaderna. Kostnaderna för köp av verksamhet och lokalkostnader utgör cirka 36 respektive 6 procent. Resterande 21 procent avser främst bidrag (till exempel ekonomiskt bistånd), livsmedel, förbrukningsmaterial, resor och transporter samt IT och telefoni.

Om löneökningarna stannar vid 3,0 procent de kommande tre åren innebär det en kostnadsökning på cirka 36,5 miljoner kronor per år. Nya regler om dygnsvila och ny chefsstruktur kommer att medföra ökade kostnader i form av bland annat ökad personal- och chefstäthet.

Prestationsförändringar

Av nämnden beräknade prestationsförändringar 2025-2027	Kostnader, mnkr
Prestationsförändring, förskoleverksamhet	26,0
Prestationsförändring, stöd och service till personer med funktionsnedsättning	97,5
Summa prestationsförändringar 2025-2027	123,5

Prestationsförändringar inom förskoleverksamheten är beräknade utifrån befolkningsprognoser och ersättningsnivåer 2023. Enligt befolkningsprognosen förväntas antal inskrivna barn i ålder mellan 0-5 år i Enskede-Årsta-Vantör öka med 135 barn 2024-2027. Inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning baseras beräknade prestationsförändringar på den senaste treårsperioden och hänsyn har tagits till befolkningsprognoser. Prestationsförändringarna inkluderar särskild redovisning.

Kommunövergripande verksamheter (KÖV)

Nämnden ansvarar från och med 2024 för tre kommunövergripande verksamheter (KÖV). Det avser dels Svedmyrabadet, vars verksamhet funnits sedan många år, och dels två verksamheter som tillkom i samband med kommunfullmäktiges budgetbeslut för 2024.

Det huvudsakliga syftet för Svedmyrabadets verksamhet är att erbjuda fysiska och sociala aktiviteter för personer med funktionsnedsättning. För närvarande genomlys verksamheten vid Svedmyrabadet inom ramen för en stadsövergripande utredning kring lokalens renoveringsbehov, uppdrag och eventuella framtida lokalisering.

Resurstilldelningen för de kommunövergripande verksamheterna fastställs normalt i samband med kommunfullmäktiges budgetbeslut. I samband med genomlysningen av Svedmyrabadets verksamhet kan det enligt förvaltningen även bli aktuellt att se över verksamhetens resursfördelning.

Hyreskostnader

Förvaltningen utreder möjligheten att flytta förvaltningshuset till Rågsved under 2027. På sikt kommer en flytt innebära en sänkt hyreskostnad per medarbetare med huvudsaklig arbetsplats i förvaltningshuset jämfört med nuvarande kontor på Slakthusplan. Årskostnaden för förvaltningshuset är cirka 23,0 mnkr medan ett nytt kontor i Rågsved beräknas få en årskostnad på cirka 20,0 mnkr utifrån dagens penningvärde. Under året för flytten kommer förvaltningen ha kostnad för dubbel hyra under minst sex månader.

3.1 Drift**Nämnd- och förvaltningsadministration**

Förvaltningen bedömer att det finns ett fortsatt behov av konsultstöd 2025-2027 med anledning av flytten av förvaltningshuset. De uppskattade kostnaderna uppgår till cirka 2,8 mnkr. Övriga kostnadsökningar bedöms främst avse personalkostnader, förbrukningsvaror samt livsmedel och kommer framförallt bero på lönerörelser, inflation och det ekonomiska omvärldsläget.

Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

Den nya socialtjänstlagen kommer troligen innebära ökade kostnader för de förebyggande verksamheterna. På lång sikt förväntas kostnaderna för omhändertaganden och placeringar minska, men under 2025-2027 riskerar de sammanlagda kostnaderna för individ- och familjeomsorgen att tillfälligt öka. Det är osäkert vilka statsbidrag som kommer att tillkomma eller utgå under planperioden i samband med omställningen till den nya socialtjänstlagen. Statsbidrag är ett mycket viktigt tillskott till nämndens budget inom individ- och familjeomsorg.

Individ- och familjeomsorg barn och unga

Verksamhetsområdet har stora ekonomiska utmaningar, vilket främst beror på att antal barn i behov av placering ökar. Kostnaderna för boenden och placeringar på HVB riskerar även att öka på grund av inflationen.

Utvecklingen i samhället med ökat skjutvapenvåld, droger och kriminalitet i allt yngre åldrar,

liksom samverkan med polis och kriminalvård inom ramen för Trefas, har ökat kostsamma institutionsplaceringar. Ökningen bedöms kvarstå framöver. Det finns en osäkerhet i hur eventuell förändring av SiS-organisationen och dess uppdrag kommer att påverka kostnaderna framöver.

Förvaltningen har ett antal mycket barnrika familjer med stora vårdbehov. Dessa familjer bor främst i så kallade genomgångsbostäder och innebär dels tidskrävande handläggning, dels höga kostnader för placeringar. Situationen förväntas kvarstå under perioden.

Stora utmaningar förväntas även med att hitta lämpliga familjehem, vilket dels beror på en ökning av individer med komplexa behov. Det kan vara svårt att möta behoven för traditionella familjehem vilket medför att externa och mer kostsamma familjehemsplaceringar behövs.

Individ- och familjeomsorg vuxen

En fortsättning av Trefas kommer medföra högre placeringskostnader än normalt i de fall individer väljer att delta i avhoppbar verksamheten.

Andelen LVM-anmälningar ökar och fler personer lider av psykisk ohälsa. Situationen förväntas kvarstå eller öka, vilket kan komma att medföra att fler söker hjälp. Detta kommer därmed kräva ökade resurser för utredning och insatser.

Antal personer som söker akut stöd för att de utsätts för våld i nära relation är fortsatt högt. I det akuta skedet är många i behov av skyddat boende. Kostnaden för den typen av insatser är ofta mycket hög. Situationen förväntas kvarstå och det finns en risk för ökat våld framöver.

Situationen i samhället med ökade kostnader för hushållen påverkar inflödet till budget- och skuldrådgivningen, samtidigt som målgruppens komplexitet ökar. Ökningen förväntas kvarstå. I förlängningen ser förvaltningen att budget- och skuldrådgivning bidrar till lägre kostnader för andra verksamheter inom socialtjänsten genom sin förebyggande verksamhet. Förvaltningen befärar även att hemlösheten kan öka, vilket kan medföra ökade kostnader för placeringar på tillfälliga boenden.

Socialpsykiatri

Utförarverksamhetens ersättning har ökat de senaste åren, men inte i en takt som kompenserar utebliven förändring av peng mellan åren 2015 och 2021. Förvaltningen ser därför fortsatta utmaningar för verksamhetens intäktsnivåer i relation till kostnader de kommande åren. Gruppbostäderna har en särskild utmaning att hålla kostnaderna inom den erhållna nivåersättningen.

Stadsmiljöverksamhet

Nämnden har ett avtal om betalplaner till den 30 september 2025 med möjlighet till förlängning. Kostnaderna förväntas öka med 14,9 procent under 2024, samtidigt som budgeten för parkskötsel ökat med 1,3 procent. Som följd minskar utrymmet för andra nödvändiga insatser i stadsdelsområdet. Ett liknande förhållande är troligt under hela avtalsperioden såvida inte budgetramen ökar.

Förvaltningen utreder och förbereder för natur- och parkskötsel i egen regi, vilket kommer öka driftkostnaderna under en omställningsperiod.

Kommunfullmäktiges internränta ökar under 2024 och föreslås av Sveriges kommuner och regioner (SKR) för 2025 vara 2,5 procent. En svag uppgång påföljande två år simuleras i prognosen.

Förskoleverksamhet

Lokalkostnader beräknas öka med anledning av nya lokaler, hyreshöjningar och indexuppräknning. Underhållsåtgärder i befintliga lokaler genererar även högre hyreskostnader. Förvaltningens funktionsprogram för förskolors utemiljöer kan komma att leda till högre krav som i sin tur kan generera högre hyreskostnader kommande år.

Äldreomsorg

Ett förväntat ökat behov av äldreomsorg kommer påverka verksamhetens ekonomi de kommande åren. Satsningar på medarbetares kompetens kommer fortsatt att vara i fokus. Ansträngningar att öka andel heltidsanställningar och minska andelen timavlönad personal för att få högre kontinuitet i bemanningsplaneringen, befaras öka personalkostnader. Projektering av vård- och omsorgsboenden kommer även medföra kostnader för lokal- och byggnadskonsulter. Stängning av Rågsveds servicehus samt Årsta vård- och omsorgsboende kommer medföra fortsatt höga kostnader för tomgångshyror.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Att öppna nya boenden är en utmaning då hyresnivån för nya bostäder är högre än för befintliga. Kostnaden för nya boenden täcks överlag inte av intäkter för boendehyror. En översyn av nuvarande ersättningssystem för nyöppnade boenden är nödvändigt för att möta det ekonomiska läget, ett ökat kostnadstryck och samtidigt öka incitamentet att öppna nya boenden.

Vidare saknas boenden för vissa målgrupper inom LSS i stadens avtal enligt lagen om valfrihetssystem (LOV-avtal). Det medför att förvaltningen behöver avtala om boenden utanför LOV, vilket är kostnadsdrivande.

Deltagande i daglig verksamhet har ökat 2023 och som en följd har kostnaderna för turbundna resor varit höga. Turbundna resor är en stor kostnadspost som har minskat något mot föregående år till följd av nytt avtal. Förvaltningen bedömer att deltagandet i daglig verksamhet kommer fortsätta öka.

Kommande år kommer utförarenheterna ha ett utökat kompetensförsörjningsbehov till följd av förändrade behov hos brukare där även fler resurser kan behövas. Förvaltningen bedömer att utförarenheterna kommer ha utmaningar att möta kostnader inom givna intäktsnivåer. Det finns en risk i att ökning av ersättningsnivåer och schablonbelopp från Försäkringskassan inte kommer rymma de kostnadsökningar som prognostiseras.

Barn, kultur och fritid

Behovet av förebyggande och öppna verksamheter för barn och ungdomar samt samhälls- och bostadsvägledning kommer vara fortsatt stort framöver. Kostnaderna för verksamheten väntas öka i samband med att målgruppen växer, ny socialtjänstlag, ökad socioekonomisk utsatthet, samt de antagna parkleks- och fritidsgårdsstrategierna.

Arbetsmarknadsåtgärder och ekonomiskt bistånd

Arbetsmarknadsåtgärder

De förändrade reglerna om vilka arbetsplatser som godkänns för att ta emot OSA-anställda har minskat antalet möjliga arbetsplatser vilket har påverkat möjligheterna att genomföra insatser. En utredning pågår om ansvaret för OSA, vilket kan komma att påverka förvaltningens kostnader. Insatserna är viktiga som en del i att motverka att personer riskerar att fastna i långvarig arbetslöshet och långvarigt bidragsberoende.

Ekonomiskt bistånd

Pensionsåldern har höjts från 2023 vilket innebär en ökad kostnad med cirka 3,0 mnkr per år för utbetalt bistånd, då varje hushåll med ekonomiskt bistånd i åldersgruppen inför övergång till pension, nu kommer att uppbära bistånd ytterligare tolv månader. Ökningen är permanent och kvarstår 2024 och framåt.

Den rådande konjunkturen och en tuffare arbetsmarknad medför en ökad risk för vissa grupper att inte kunna behålla sitt arbete, liksom att möjligheterna försvåras för de som står längst från arbetsmarknaden att få ett arbete. Det riskerar att öka kostnaderna för ekonomiskt bistånd om antalet hushåll med behov av ekonomiskt bistånd ökar samt om långtidsarbetslösheten ökar. Framöver förväntas långtidsarbetslösheten fortsatt vara den största utmaningen.

Den ansträngda bostadssituationen i Stockholm och en ökad skuldsättning hos hushållen med ökad risk för vräkning fortsätter påverka både livssituationen för många familjer i ekonomisk utsatthet, vilket kan komma att öka kostnaderna för ekonomiskt bistånd då boendelösningar för familjer i Stockholmsområdet överlag är kostsamma.

En osäkerhetsfaktor är även nyanlända vars etableringsersättning från Försäkringskassan sträcker sig över två år. Om de därefter saknar egen försörjning kan de söka ekonomiskt bistånd. Klarar inte samhället att bistå med insatser som leder till försörjning och boende kan det leda till ökat behov av ekonomiskt bistånd.

3.2 Investeringar

Investeringar i stadsmiljö

Följande större parkinvesteringar är prioriterade i samråd med trafikkontoret förutom de nycklade medel tilldelade av kommunfullmäktige i samband med verksamhetsplan 2024. RE avser reinvesteringsmedel.

Objekt	Förbrukat t o m 2023	Plan 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027	Senare	Totalt
Backen i Östberga	13,3		0,5	5,0			18,8
Storängsparken	1,2	4,9	2,5				8,6
Vättersdälden	0,0	0,5					0,5
Dalbotten	0,8		0,8	5,5	10,5		17,6
RE Storängsparken	0,0	5,6					5,6
RE Vättersdälden	0,0		6,7				6,7

Objekt	Förbrukat t o m 2023	Plan 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027	Senare	Totalt
Fjädern	0,0					18,0	18,0
Stamparken	0,0					25,0	25,0
Budget genom fördelningsnycklar	76,9	10,7	10,7	10,7			109,0
Totalt	92,2	21,7	21,2	21,2	10,5	43,0	209,8

Investeringar i maskiner och inventarier

Under 2027 planerar förvaltningen att avveckla förvaltningshuset på Slakthusplan. Fram tills dess kommer det råda återhållsamhet i investeringar i inventarier men förvaltningen bedömer att cirka 150 tkr per år behövs för att bibehålla en god arbetsmiljö. Vid en flytt till Rågsved är målet att återbruka befintliga inventarier i största möjliga mån. Förvaltningen uppskattar däremot att investeringar i inventarier om cirka 2,0 mnkr kommer vara nödvändiga under 2027.

I samband med att park- och naturskötsel tas över i egen regi bedömer förvaltningen att nämnden kommer ha utökade investeringskostnader under en omställningsperiod, exempelvis för inventarier samt inköp av fordon och maskiner alternativt leasing, beroende på utredningen.

3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt)

Inte aktuellt.

4 Lokalförsörjningsplan

4.1 Sammanfattning

Lokalförsörjningsplanen är ett styrdokument för respektive nämnds kort- och långsiktiga arbete med lokalplanering där nämndens totala behov av lokaler och planerade förändringar sammanställs. Nämndernas lokalförsörjningsplaner aggregeras till stadens övergripande lokalresursplan som årligen föreläggs kommunstyrelsen.

Det som styr det framtida behovet av verksamhetslokaler är främst befolkningsutvecklingen och den politiska viljan. Befolkningen i stadsdelsområdet fortsätter öka och ser inte ut att avta till år 2040. Om 20 år kommer det bo fler än 140 000 invånare i stadsdelsområdet jämfört med dagens cirka 104 000. Befolkningsutvecklingen kommer ställa krav på fler lokaler för nämndens verksamheter, särskilt vad gäller förskola som kommer behöva öka med 1 600 platser de närmaste tio åren. Förvaltningen kommer även behöva fler parklekar, mötesplatser för ungdomar och seniorer, öppen förskola, dagliga verksamheter med mera.

De kommande årens arbete har ett stort fokus på Rågsved där förvaltningen bland annat planerar ett nytt förvaltningshus som beräknas stå klart för inflytt år 2027. Nuvarande förvaltningskontor på Slakthusplan kommer att avvecklas.

De flesta tillkommande lokalbehov kommer ske i något av de stora stadsutvecklingsprojekten

vilket innebär att alla lokaler kommer vara nybyggda och därav kostsamma. Kostnadsutvecklingen är den främsta utmaningen för att kunna säkerställa att förvaltningen har tillräckligt med ändamålsenliga lokaler till sina verksamheter. Ett effektivt och flexibelt utnyttjande av lokalerna samt samverkan mellan förvaltningar blir särskilt viktigt framöver för att möta de ökade kostnaderna.

4.2 Planeringsförutsättningar

Förvaltningens strategiska lokalförsörjningsarbete ställer krav på att kontinuerligt revidera och utvärdera befolkningsprognosen och på att hålla sig uppdaterad på tidplaner i de många bostadsbyggnadsprojekten. Då kravet på tillskottet av förskoleplatser ökar i takt med befolkningsutvecklingen måste staden i samverkan hitta lösningar på hur nya förskolor ska kunna byggas trots de ekonomiska förutsättningarna. Förväntan på mindre barngrupper och större förskolegårdar innebär att kostnaden per barn och år kommer att stiga. Samtidigt blir kraven på ändamålsenlighet och arbetsmiljö högre även i andra verksamhetslokaler vilket gör att lokalkostnaderna kommer att öka även för dem.

År	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Antal	105 362	106 261	107 662	109 405	111 221	112 946	114 769	116 969

Tabell: Befolkningsutveckling år 2025-2032

4.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling

Stadens strategiska lokalplanering är prioriterad och målsättningen är att begränsa kommunkoncernens investeringsutgifter och samtidigt uppnå en hållbar driftkostnadsutveckling. Det är viktigt att vid varje tillfälle alltid eftersträva sänkta lokalkostnader, med bibehållen kvalitet.

Förvaltningen ser fortsatt stora utmaningar i hyreskostnadsutveckling både vid omförhandling av befintliga hyresavtal och vid tecknande av nya. De senaste årens utveckling av bygg- och materialkostnader, konsumentprisindex och räntor har skapat stor osäkerhet i den långsiktiga planeringen hos flera aktörer både inom och utanför kommunkoncernen. För att hålla kostnadsutvecklingen nere behöver i första hand nyproduktion undvikas, det vill säga att befintliga lokaler måste behållas och nya inhyrningar behöver ske i existerande byggnader. Vid de stora stadsutvecklingsprojekten går inte nyproduktion att undvika och då kraven på ändamålsenlighet och arbetsmiljö blir högre för alla verksamheter kan det bli allt svårare att hitta existerande lokaler att hyra och anpassa.

Bedömd hyreskostnadsutveckling (mnkr)								
År	år 2025	år 2026	år 2027	år 2028	år 2029	år 2030	år 2031	år 2032
Totalt	142,0	150,0	165,0	174,8	184,9	189,6	194,1	201,6
Förskolor	106,0	110,9	122,4	132,5	137,2	140,7	148,2	150,0
Utgift investering	65,0	54,0	100,0	100,0	22,0	26,0	-	-

Tabell: Bedömd hyreskostnadsutveckling år 2025-2032

4.4 Samverkan

Samverkan kring lokaler är viktig och möjliggör för en effektiv lokalanvändning. Förvaltningen anser att ökad samverkan mellan fler förvaltningar och bolag inom staden är en förutsättning för att möta framtida behov samtidigt som staden bedriver en kostnadseffektiv lokalförsörjning. Det bör ställas högre krav vid ny-, om- och tillbyggnation av skolor och äldreboenden för att de som utgångspunkt ska kunna innehålla lokaler för till exempel förskola, öppen förskola eller andra kommungemensamma intressen. Förvaltningen anser vidare att stadsdelförvaltningar generellt behöver samverka mer runt områdena i anslutning till stadsdelsområdesgränserna, särskilt vad gäller lokaler för förskola.

4.5 Lokalplanering - ej pedagogisk verksamhet

4.5.1 Summerande analys av nuläge samt framtida planering

Den ökande befolkningen och kraven på att möta kostnadsutvecklingen påverkar alla typer av verksamhetslokaler. En stor skillnad mot förskolelokaler är att behovet av andra typer av verksamhetslokaler inte styrs av något som liknar barnomsorgsgarantin vilket innebär att framtida behov inte är lika direkt kopplad till befolkningsutvecklingen utan utgår mer från politisk vilja. Det saknas funktionsprogram, finns färre jämförelseobjekt och det är andra nyckeltal som mäter kostnadseffektiviteten jämfört med en förskolelokal. Planeringen av verksamhetslokaler som inte är pedagogiska tenderar även att bli mer kortsiktig och kostnadsutvecklingen kan därför komma att påverka ambitionerna i högre grad.

4.5.2 Nuläge 31 januari 2024

Befintliga lokaler som inte är för pedagogisk verksamhet eller som hör ihop med boenden inom äldre- och social omsorg har olika behov och därigenom är variationen stor. Kraven på ändamålsenlighet och den fysiska arbetsmiljön ökar och det innebär behov av förändringar och upprustningar av befintliga lokaler. Den ökande befolkningen innebär samtidigt behov av fler lokaler. Inhyrning av en lokal i nyproduktion innebär högre standard men även högre kostnader vilket innebär att nya inhyrningar bör undvikas i nyproduktion. Det senare är inte möjligt i stadsutvecklingsområdena vilket innebär att även dessa verksamheter måste räkna med betydligt högre lokalkostnader framöver. Särskilt påtagligt är detta för förvaltningens parklekar som är i mycket dåligt skick och där en upprustning till modern standard innebär en årlig hyreshöjning på flera hundra procent. I princip alla verksamhetsområden kommer ha behov av nya lokaler eller av att anpassa befintliga till modern standard.

4.5.3 Planering av lokaler för år 2025-2032 (första planeringsperioden)

Nämnden fick i kommunfullmäktiges budget 2023 i uppdrag att utreda möjligheten att placera ett nytt förvaltningskontor i Rågsved när hyresavtalet för lokalerna på Slakthusplan löper ut 2026. Förvaltningen påbörjade en utredning tillsammans med Micasa för att undersöka möjligheterna att skapa ett nytt förvaltningskontor för 460 medarbetare i före detta Rågsveds servicehus. Genom inriktningsärende hösten 2023 har projektet gått in i nästa skede där planen är att under 2024 ta fram handlingar till ett genomförandeärende. Befintligt

Medborgarkontor i Rågsved planeras som en integrerad del av det nya förvaltningshuset. Även hemtjänstlokal och aktivitetscenter ska skapas inom fastigheten. En flytt av förvaltningskontoret till Rågsved innebär att nuvarande lokaler på Slakthusplan kommer att avvecklas.

I det före detta Enskededalens servicehus omvandlar Micasa gamla servicelägenheter till seniorbostäder. I byggnaden kommer det även inrymmas ett aktivitetscenter och en ny lokal för hemtjänsten. Förvaltningen utreder även möjligheten till nya lokaler för daglig verksamhet LSS i samma byggnad. Förvaltningen har redan idag flera lokaler för daglig verksamhet inom både LSS och SoL. Ett par av dem är i nuläget evakuerade till Årsta vård- och omsorgsboende vilket varit ett kostnadseffektivt sätt att använda de lokalerna efter boendets avveckling. Man planerar att riva Årsta vård- och omsorgsboende våren 2025, vilket innebär att förvaltningen behöver hitta nya lokaler till de dagliga verksamheterna. Planerna är att öka ändamålsenligheten och kostnadseffektiviteten genom att samlokalisera flera av verksamheterna. Utgångspunkten är att hitta lokaler inom stadens befintliga bestånd.

De flesta av förvaltningens parklekar är i behov av upprustning för att möta dagens krav på fysisk arbetsmiljö. Parkleksbyggnader är också passande lokaler att bedriva öppen förskola i vilket innebär att lokalen behöver uppfylla i stort samma krav som en förskola med höga anpassningskostnader som följd. Att utreda möjligheten att samlokalisera parklek, öppen förskola och någon kvällsaktivitet tror förvaltningen är det mest kostnadseffektiva på sikt. Kvällsaktivitet skulle kunna omfatta möjligheten att hyra ut till det lokala föreningslivet.

Om förvaltningen tar över parkdriften i egen regi kommer det att behövas etableringsytor för maskiner etcetera inklusive lokaler för till exempel personal.

De stora stadsutvecklingsområdena inom stadsdelsområdet kommer innebära att även andra verksamheter än förskola kommer behöva ta kostnader för detaljplanearbete och hyreskostnader i nyproduktion vilket innebär att lokalkostnaderna sammantaget kommer ta en allt större del av den årliga budgeten.

4.5.4 Planering för lokaler år 2033-2045 (andra planeringsperioden)

Verksamhetslokaler som inte är förskolelokaler har normalt en kortare planeringshorisont. Mot bakgrund av att befolkningen i stadsdelsområdet beräknas öka även under den andra planeringsperioden kan antas att utvecklingen kommer se ut ungefär som under den första planeringsperioden.

4.6 Lokalplanering - pedagogisk verksamhet

4.6.1 Summerande analys av nuläge samt framtida planering

I nuläget råder det balans på totalen mellan antal platser i förskola och antal barn i behov av barnomsorg. I vissa stadsdelar har barnantalet ökat mer än prognosen vilket gör att alla inte för tillfället kan erbjudas plats inom den stadsdel de önskar. På lite sikt räknar förvaltningen med att den obalansen kommer jämnas ut sig. Den största utmaningen ligger i att möta det ökade behovet av förskoleplatser samtidigt som kostnaderna att bygga, och därigenom att

hyra, ökat markant. Förvaltningen ser stora svårigheter i att kunna hitta lokaler som följer funktionsprogrammet för förskola, Boverkets riktlinjer och Arbetsmiljöverkets föreskrifter samtidigt som hyreskostnaden inte ska hamna över stadens nuvarande riktlinje för kostnad per barn och år. Särskilt utmanande är det i pågående projekt som på bara några år mellan inriktnings- och genomförandeåren kan öka med mer än 50 procent i kostnad.

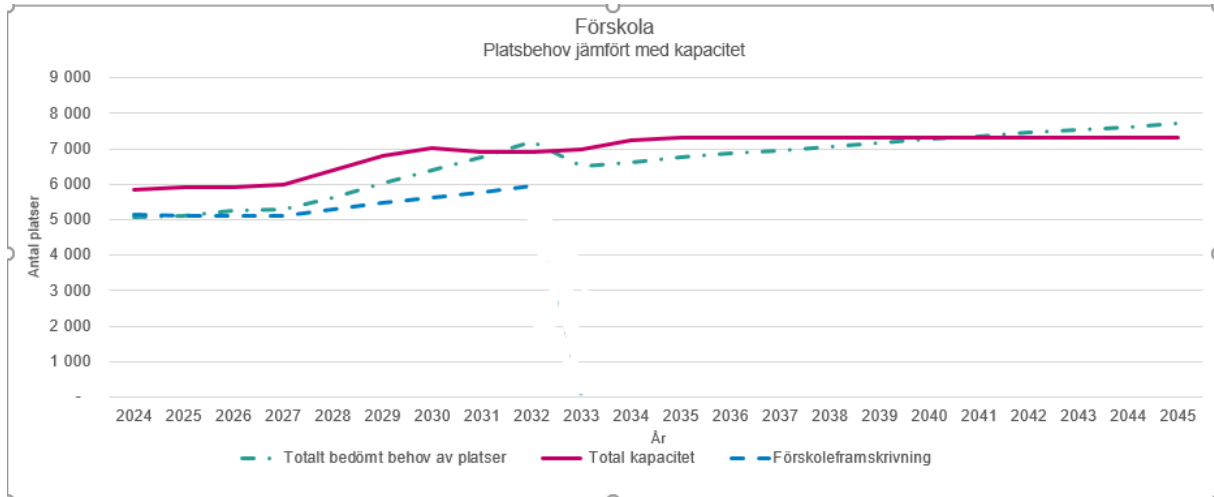

Diagram: Platsbehov jämfört med kapacitet

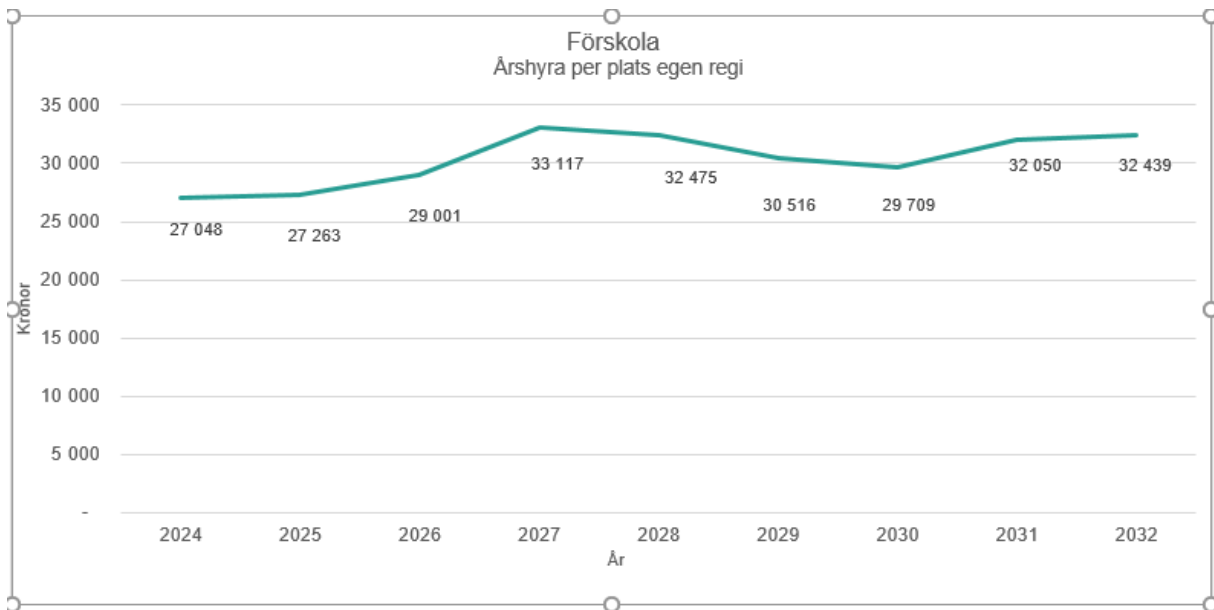

Diagram: Årshyra per plats egen regi

4.6.2 Nuläge 31 januari 2024

Förvaltningen bedömer att nuvarande lokalbestånd överlag uppfyller kraven på både funktionalitet och ändamålsenlighet. Det finns ett flertal förskolor som är i stora behov av renovering men som får stå tillbaka mot mer prioriterade arbetsmiljöåtgärder.

Lokalkostnaderna kommer öka 2024 med cirka 4 procent jämfört med 2023 varav den största delen beror på indexuppräkning av hyror. Förvaltningen räknar med liknande procentuella hyreskostnadsökningar i befintligt bestånd kommande år.

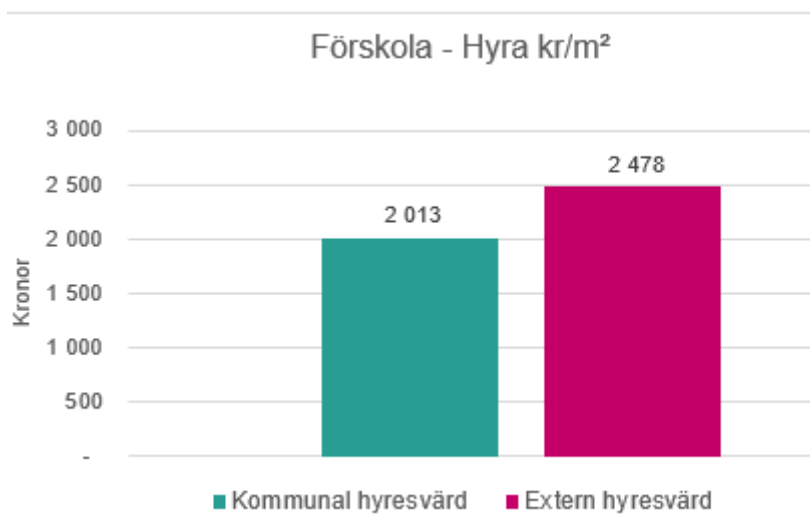

Diagram: Hyra kr/kvadratmeter

4.6.3 Planering av lokaler för år 2025-2032 (första planeringsperioden)

I takt med att nya bostäder står färdiga och befolkningen ökar kommer enligt prognosen även antalet barn i ålder 1-5 år att öka och därigenom även behovet av fler förskolor. Förvaltningen har räknat på en genomsnittlig inskrivningsgrad om 90 procent vilket ger en ökning av platsbehov på cirka 2 000 platser i slutet av den första planeringsperioden. Platsbehovet ser olika ut i olika stadsdelar där även generationsväxling i redan befintlig bebyggelse och inskrivningsgrad spelar en stor roll vilket inte går att förutse med befolkningsprognosen. På kortare sikt kommer barn i vissa stadsdelar behöva gå på förskolor som ligger längre bort från hemmet än man önskar.

Behovet av fler förskoleplatser behöver tas om hand främst genom nybyggnation både som integrerade i bostadshus och som friliggande förskolelokaler. Flera av de planerade förskolorna har koppling till större stadsutvecklingsprojekt eller detaljplaner med många nya bostäder som gör att nyproduktion av förskolelokaler är oundvikligt om nämnden ska klara barnomsorgsgarantin.

4.6.4 Planering av lokaler för år 2033-2045 (andra planeringsperioden)

Behovet av förskoleplatser fortsätter att öka över hela den andra planeringsperioden också. Jämfört med år 2025 kommer det att finnas behov av cirka 2 700 fler platser år 2045. Flera av dessa kommer i de större stadsutvecklingsområdena Slakthusområdet och Årstafältet eller inom Fokusområde Hagsätra-Rågsved samt i stadsdelarna Bandhagen och Högdalen. Det gör att platsbehoven behöver tillgodoses genom byggandet av nya förskolor och förvaltningen ser redan nu utmaningar med kostnadsutvecklingen och bristen på tillgång till lämplig mark för

friliggande förskolor med gårdar i enlighet med Boverkets riktlinjer.

Lokalförändringar inom förskola under den andra planeringsperioden beror främst på den ökade befolkningen och bedömningarna är gjorda utifrån Swecos befolkningsprognos. För den andra planeringsperioden saknas ett stort antal bostadsprojekt i Swecos prognos vilket innebär att platsbehovet som redogörs för i bilagan till lokalförsörjningsplanen ser ut att minska vilket enligt förvaltningens inte stämmer. Förvaltningen bedömer att samtliga projekt kommer bli av men att tidplanerna än så länge är mycket osäkra.

4.7 Övrig information

4.7.1 Särskild redovisning av vissa lokalprojekt

4.7.2 Fördjupad anvisning för idrottsnämnden

4.7.3 Statusredovisning av avveckling/omstrukturering

Särskild redovisning för projekt som beviljats medel för avveckling/omstrukturering.

- Kumlagatan, Bygeln 5, Rågsveds servicehus, utreds för förvaltningskontor och seniorbostäder. Inriktningsärende fattat i nämnd november 2023. Genomförandeärende beräknas januari 2025 och byggstart sommaren samma år. Planerad inflytt första halvan av år 2027.
- Skedviksvägen 50, Skedviken 1, utreds för gruppboende LSS. Planerad renovering under sommaren 2024 och inflytt verksamhet hösten 2024.
- Tussmötevägen 173, De gamlas hem, utreds för annan verksamhet. Fungerar som tillfälligt boende för två verksamheter, gruppboende LSS och korttidsboende LSS. Hyresavtal är uppsagt och förvaltningen planerar att lämna under år 2025.

4.7.4 Sammanställning över socialnämndens gemensamma ärenden med stadsdelsnämnderna

4.8 Kontaktinformation

5 Övriga redovisningar

Medborgarbudget och medborgarinflytande

Förvaltningen planerar för dialog med invånare genom exempelvis områdesmöten. Dialogformen syftar framförallt till att invånare i stadsdelsområdet ska få möjlighet att diskutera aktuella frågor i olika stadsdelar med lokalpolitiker. Områdesmöten kräver samverkan med andra aktörer såsom förvaltningar och bolag för ett ökat medborgarinflytande.

Förvaltningen arbetar med att involvera invånarna i utvecklingen av sina närområden genom medborgarförslag, medborgardialoger och medborgarbudgetar. Det är ett resurskrävande arbete som ofta kräver specialistkompetens. En framtida utmaning kommer att vara att se till att kompetensen finns i förvaltningen för att designa och genomföra olika deltagarprocesser.

Det finns stora skillnader inom stadsdelsområdet vad gäller flera olika socioekonomiska variabler som till exempel disponibel inkomst, ohälsa, tillit till sina grannar och myndigheter samt valdeltagande. Studier har visat att fler människor i utsatta områden inte känner sig delaktiga i utvecklingen av samhället och många unga har en mörk syn på sin framtid. Det finns en stor risk att polarisering och förtroendekriser i samhället ökar och leder till att färre deltar i utvecklingen av sitt närområde om inte riktade åtgärder sätts in för att motverka den utvecklingen. Myndigheten för civilsamhälles- och ungdomsfrågor¹ har i sin studie om att främja ungas delaktighet fastställt att unga kvinnor röstar i högre utsträckning än unga män, utrikes födda har ett lägre valdeltagande jämfört med inrikes födda och de ungas valdeltagande varierar såväl med den egna som föräldrarnas utbildningsnivå.

¹ Slutrapport av regeringsuppdrag KU2020/00497/MD

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Anders Carstorp, Stadsdelsdirektör	2024-04-03
Anna Larsson, Avdelningschef	2024-04-02